

הלכות שכירות פרק י

א. המלוה את חברו על המשכון בין שהלוהו מעות בין שהלוהו פרות, בין שמשכנו בשעת הלוואתו בין שמשכנו אחר שהלוהו הרי זה שומר שכר. לפיכך אם אבד המשכון, או נגנב חייב בדמיו; ואם נאנס המשכון, כגון שנלקח בלסטים מזין וכיוצא בו משאר אנסין ישבע שנאנס, וישלם בעל המשכון את חובו עד פרוטה אחרונה.

ב. כל האומר לחברו שמר לי ואשמר לך, הרי זו שמירה בבעלים. אמר לו שמר לי היום ואשמר לך למחר, השאילני היום ואשאילך למחר, שמר לי היום ואשאילך למחר, השאילני היום ואשמר לך למחר כלן נעשו שומרי שכר זה לזה.

ג. כל האמנין שומרי שכר. וכלן שאמרו טל את שלך והבא מעות, או שאמר לו גמרתיו, ולא לקחו הבעלים את הפלי הרי האמן שומר חנם; אבל אם אמר האמן הבא מעות, וטל את שלך עדין הוא נושא שכר, כשהיה.

ד. נתן לאמנין לתקן, וקלקלו חייבין לשלם. כיצד: נתן לחרש שדה תבה ומגדל לקבע בהן מסמר, ושברן, או שנתן לו עצים לעשות מהן שדה תבה ומגדל, ועשה מהן שדה תבה ומגדל ונשברו אחר שנעשו משלם לו דמי תבה שדה ומגדל, שאין האמן קונה שבח הפלי.

ה. נתן צמר לצבע, והקדיחתו יורה נותן לו דמי צמרו. צבעו כעור, או שנתן לו לצבעו אדם וצבעו שחור, שחור וצבעו אדם, נתן עצים לחרש לעשות מהן כסא נאה, ועשה כסא רע או ספסל אם השבח יתר על ההוצאה, נותן לו בעל הפלי את ההוצאה; ואם ההוצאה יתרה על השבח, נותן לו את השבח בלבד. אמר בעל הפלי איני רוצה בתקנה זו, אלא תן לי דמי הצמר או דמי העצים אין שומעין לו. וכן אם אמר האמן הא לך דמי צמרך או דמי עצך, ולך אין שומעין לו: שאין האמן קונה בשבח כלי שעשה.

ו. המוליך חטין לטחון, ולא לתתן ועשאן סבין או מרסן, נתן קמח לנחתום, ועשאו פת נפולין, בהמה לטבח, ונבלה חייבין לשלם דמים, מפני שהן נושאי שכר. לפיכך אם היה טבח ממחה, ושחט בחנם פטור מלשלם; ואם אינו ממחה אף על פי שהוא בחנם, חייב לשלם.

ז. וכן המראה דינר לשלחני, ואמר לו יפה הוא ונמצא רע אם בשכר ראהו חייב לשלם, אף על פי שהוא בקי ואינו צריך להתלמד. ואם בחנם ראהו, פטור: והוא שיהיה בקי, שאינו צריך להתלמד; ואם אינו בקי חייב לשלם, אף על פי שהוא בחנם. והוא שיאמר לשלחני, עליך אני סומך, או שהיו הדברים מראין שהוא סומך על ראיתו, ולא יראה לאחרים.

ח. טבח שעשה בחנם ונבל, וכן שלחני שאמר יפה ונמצא רע, וכל כיוצא בהן עליהן להביא ראיה, שהן ממחין; ואם לא הביאו ראיה, משלמין.

ט. מקומות שנהגו שיהיה הנוטע אילנות נוטל חצי השבח, ובעל הקרקע חצי, ונטע והשבית, ונטע והפסיד מחשבין לו חצי השבח שיש לו, ומנפין ממנו מה שהפסיד, ונוטל השאר.

וְאָפְלוּ הַתְּנָה עַל עֲצָמוֹ, שְׁאֵם הַפְּסִיד לֹא יִטַּל כָּלוּם הָרִי זֶה
אֶסְמַכְתָּא, וְאֵין מְנַפִּין לוֹ אֶלֶּא מַה שֶּׁהַפְּסִיד.

י. הָיָה מְנַהֵגִם שְׁיִטְל הַנוּטֵעַ מְחַצָּה, וּבַעַל הַקֶּרֶקֶע מְחַצָּה, וְכֵן
הָיָה מְנַהֵגִם שְׁיִטְל הָאָרִיס שְׁלִישׁ אִם נָטַע הַנוּטֵעַ וְהַשְׁבִּיחַ וְרָצָה
לְהַסְתַּלֵּק, שְׁנִמְצָא בַּעַל הַקֶּרֶקֶע צָרִיךְ לְהוֹרִיד לָהּ אָרִיס הָרִי
בַּעַל הַקֶּרֶקֶע מוֹרִיד עָרִיס, וְיִטַּל בַּעַל הַקֶּרֶקֶע חֲצִיו, וְלֹא יַפְסִיד
מִחֲלָקוֹ כָּלוּם; וְיִטַּל הָאָרִיס שְׁלִישׁ; וְהַשְׁתּוֹת הַנֶּשֶׁאֶר יִהְיֶה
שְׁלֵנוּטֵעַ, שֶׁהָרִי סֵלֶק עֲצָמוֹ בְּרָצוֹנוֹ.

יא. הַנוּטֵעַ אֵילָנוֹת לִבְנֵי הַמְּדִינָה שֶׁהַפְּסִיד, וְכֵן טָבַח שְׁלִבְנֵי הָעִיר
שְׁנַבֵּל הַבְּהֵמוֹת, וְהַמְקִיז דָּם שְׁחָבַל, וְהַסּוֹפֵר שְׁטָעָה בַּשְּׁטָרוֹת,
וּמִלְמַד תִּינוּקוֹת שְׁפָשַׁע בְּתִינוּקוֹת וְלֹא לְמַד, אוֹ לְמַד בְּטָעוֹת,
וְכָל כִּיּוֹצָא בָּאֵלוֹ הָאֲמָנִים שְׂאִי אֶפְשָׁר שִׁיַּחְזוֹר הַהַפְּסִיד שֶׁהַפְּסִידוֹ
מִסְלָקִין אוֹתָן בְּלֹא הַתְּרָאָה: מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּמַתְרִין וְעוֹמְדִין, עַד
שִׁישְׁתַּדְּלוּ בְּמִלְאכְתָּן, הוֹאִיל וְהַעֲמִידוֹ אוֹתָן הַצָּבוּר עֲלֵיהֶן.